

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Fond solidarity Európskej únie“

KOM(2005) 108, konečné znenie – 2005-0167 (COD)

(2006/C 28/14)

V zmysle článku 262 zmluvy zakladajúcej Európske spoločenstvo sa Rada 27. septembra 2005 rozhodla konzultovať Európsky hospodársky a sociálny výbor v danej veci.

Prípravou potrebných prác bola poverená odborná sekcia pre hospodársku a menovú úniu a hospodársku a sociálnu súdržnosť, ktorá predložila svoje stanovisko 3. októbra 2005. Spravodajcom bol pán BARROS VALE.

Na 421. plenárnom zasadnutí 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 27. októbra), Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal 74 hlasmi za, nikto nebol proti a 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Úvod

1.1 Fond solidarity Európskej únie (FSEÚ) bol vytvorený v roku 2002 za účelom podporovať regióny členských štátov alebo krajín v prístupovom procese, v ktorých došlo ku katastrofe veľkého rozmeru

1.2 FSEÚ by mal konať rýchlo a mal by byť čo najmenej zaťažovaný byrokraciou, aby postihnuté regióny mohli dostať okamžitú pomoc.

1.3 Podľa predpokladov by mali dotácie FSEÚ na obdobie 2002-2006 dosiahnuť približne miliardu eur ročne.

1.4 Nariadenie o FSEÚ by malo byť zrevidované do roku 2006 a toto stanovisko sa bude zaoberať danou revíziou.

1.5 Pôsobnosť FSEÚ sa v súčasnej podobe obmedzuje len na prírodné katastrofy a je vyslovene ťažké získať podporu v prípade priemyselných katastrof, teroristických útokov a dokonca aj v prípade vážneho ohrozenia verejného zdravia.

1.6 Súčasný finančný limit pre mobilizáciu FSEÚ je stanovený veľmi vysoko (až 3 miliardy eur pre náklady na priame škody alebo 0,6 % z HNP), čo malo za následok fakt, že viac ako 2/3 podpory bolo poskytnutej na základe klauzuly o výnimke (ktorej ročná dotácia je obmedzená na 75 miliónov eur).

2. Nový návrh**2.1 Všeobecné otázky**

2.1.1 Geografický rozsah FSEÚ ostáva nezmenený, pokrýva súčasné členské štáty a krajiny v prístupovom procese.

2.1.2 Tematický rozsah FSEÚ sa rozšíri, okrem prírodných katastrof sa budú brať do úvahy aj technologické a priemyselné katastrofy, ohrozenie verejného zdravia a teroristické útoky.

2.1.3 Definícia „katastrofy“, platná v kontexte fondu, je vypracovaná na základe dvoch kritérií, kvantitatívneho alebo politického:

2.1.3.1 Kvantitatívne – finančný limit pre mobilizáciu FSEÚ sa zníži z 3 na 1 miliardu eur alebo z 0,6 % na 0,5 % z HNP, čo umožní mobilizáciu vo väčšom počte prípadov.

2.1.3.2 Politický – za určitých a adekvátne odôvodnených okolností (v situáciách, pri ktorých v priebehu rozhodovania ešte nie je úplne známy rozsah škôd) Komisia môže mobilizovať fond, aj v prípade, ak nie je splnené kvantitatívne kritérium.

2.1.4 Krajiny susediace s postihnutou krajinou, ak tiež trpia následkami, sú oprávnené požiadať o podporu.

2.1.5 Aj v prípade FSEÚ by mal byť zabezpečený princíp subsidiarity.

2.1.6 Vo svojom návrhu Komisia uvažuje o tom, aby mal postihnutý štát možnosť požiadať o preddavkovú platbu (približne 5 % z celkovej sumy predpokladaných nákladov na oprávnené operácie, maximálne 5 mil. eur), ktorá by mu bola poukázaná okamžite po podaní žiadosti o pomoc. Daná krajina bude musieť platbu vrátiť, ak sa preukáže, že žiadosť nebola oprávnená.

2.1.7 Pri udeľovaní podpory by sa mal uplatňovať princíp proporcionality, pričom by sa brala do úvahy jednak celková hodnota škôd, jednak rozloha krajiny a vážnosť následkov katastrofy do budúcnosti.

2.1.8 Prijímajúci štát preberá plnú zodpovednosť za spôsob použitia podpory a bude musieť predložiť riadne podloženú správu vypracovanú v súlade s nariadením, v ktorej preukáže použitie prostriedkov.

2.1.9 Suma určená pre FSEÚ navrhnutá Komisiou ostáva nezmenená 1 mld. eur ročne.

2.1.10 Rozpočet EÚ neobsahuje položku určenú na platby do FSEÚ. Vždy, keď dochádza k mobilizácii FSEÚ, použijú sa dodatočné rozpočtové položky.

2.1.11 V prípade, že sa prekročí suma stanovená na jeden rok, použijú sa peniaze určené na nasledujúci rok, aby tak bolo zaručené, že pomoc je poskytnutá vždy, keď je to oprávnené.

3. Všeobecné a špecifické poznámky

3.1 Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) priaznivo víta zámer Komisie rozšíriť pôsobnosť Fondu solidarity a umožniť mu rýchlo reagovať v krízových situáciách.

3.2 EHSV je toho názoru, že viaceré body návrhu Komisie by mali byť upravené, čím by sa návrh vylepšil a bol by efektívnejší. Fond by sa tak stal silným a flexibilným nástrojom Európskej únie pri poskytovaní pomoci a obyvatelia oblastí zahrnutých do jeho pôsobnosti by mohli efektívne získavať pomoc. Tento príspevok, nevyhnutne zbavený akejkoľvek byrokracie, by sa mal riadiť pravidlami, ktoré pokrývajú rôzne typy katastrof akéhokoľvek pôvodu. V najkritickejších momentoch, v ktorých sa spoločnosť ocitne, musí slúžiť nielen ako cenná pomoc pri obnove normálneho a funkčného stavu infraštruktúry a hospodárskeho a sociálneho života, ale mal by slúžiť aj ako jednoznačný politický signál, ktorý Európa vyšle občanom v závažnej situácii núdze.

3.3 A preto EHSV chápe, že výška finančných dotácií sa pravdepodobne prispôbuje objemu žiadostí prijatých v posledných rokoch, ale pochybuje, že navrhnutá výška zodpovedá potrebám, ktoré vzniknú pri veľkých katastrofách, akými sú zemetrasenie alebo prílivové vlny spôsobené zemetrasením v oceáne, pandémie v európskom rozmere alebo napríklad nehoda či útok spáchaný použitím zbraní hromadného ničenia. Pre tieto výnimočné situácie by mal existovať mechanizmus, tiež výnimočného charakteru, ktorým by Únia mohla reagovať v prípade, ak by k udalostiam daného rozmeru naozaj došlo.

3.4 Pravidlá, na základe ktorých je poskytovaná podpora Fondu solidarity Európskej únie by mali byť podľa EHSV jednoduché a jasné, zbavené byrokratických postupov, no mali by obsahovať mechanizmy zabezpečujúce transparentnosť, rovnako ako aj následné hodnotenie a preukázanie spôsobu a účelu použitia prostriedkov, ktoré prijímajúci štát dostal k dispozícii.

3.5 Vzhľadom na súčasnú rozpočtovú situáciu v Únii a hospodársku situáciu, v ktorej sa Európa momentálne nachádza, EHSV nie je proti navrhovanej variabilnej forme rozpočtu s vopred stanoveným horným limitom, ako to navrhuje nariadenie, ale je toho názoru, že tento stav je ťažko dosiahnuteľný. FSEÚ by mal mať štatút trvalého autonómneho fondu s pevne stanovenou ročnou dotáciou. Ak nebudú využité všetky prostriedky, vytvorí sa rezerva, z ktorej bude možné čerpať v prípade veľkých katastrof.

3.6 Čo sa týka pravidiel určujúcich lehotu využitia, EHSV je toho názoru, že návrh Komisie sa ubera správnym smerom a víta predpokladané zavedenie mechanizmu rýchlej reakcie. Tento mechanizmus umožní rýchlu pomoc okamžite po konštatovaní faktov, ktoré sú dôvodom pre mobilizáciu FSEÚ.

3.7 Čo sa týka problematiky hodnotenia škôd, EHSV je toho názoru, že so zreteľom na tematický rozsah stanovený v návrhu

nariadenia, tento proces jednak nie je jednoduchý a na druhej strane, často dochádza k omylom. V danom kontexte je potrebné brať do úvahy aj rozsah nákladov a dotknuté strany, pretože v mnohých prípadoch sa objavia škody nie len na verejnom, ale aj súkromnom majetku. Krátka lehota na predloženie žiadosti zodpovedným orgánom Komisie spolu s množstvom rôznych záujmov a materiálnych škôd môže viesť k nadhodnoteniu alebo podhodnoteniu dôsledkov danej krízy. Preto hodnotenie žiadostí, ktoré podávajú štáty, by malo prebiehať na základe stanovených kritérií a mali by ho vykonávať odborníci v danej oblasti na základe historických údajov a predchádzajúcich záznamov. Výška finančnej pomoci by sa mala vypočítavať na základe cenovej hladiny v štáte, pre ktorý je pomoc určená.

3.8 Čo sa týka typu nákladov, na ktorých sa fond podieľa, EHSV súhlasí s oprávnenými operáciami uvedenými v článku 4 návrhu nariadenia, ale navrhuje, aby boli doplnené o nasledujúce kritérium: „ostatné operácie vykonané vo verejnom záujme, ktoré majú za cieľ normalizovať život spoločnosti a hospodársku situáciu postihnutého obyvateľstva a/alebo oblastí a zároveň umožniť prístup k FSEU všetkým aktérom občianskej spoločnosti v súlade s ustanoveniami a opatreniami, ktoré budú stanovené.“ Dôvodom je skutočnosť, že nie je možné predvídať všetky možné druhy udalostí a ich následky, ktoré rieši FSEÚ a snaha umožniť flexibilné prijímanie rozhodnutí v špecifických situáciách – v prípadoch, v ktorých by boli ohrozené sociálne a výrobné štruktúry, ak by neexistovala možnosť pomoci pri škodách spôsobených na súkromnom majetku.

3.8.1 S ohľadom na pranie rozšíriť prístup k fondu by sa malo uviesť, že vyplatenie pridelených častok bolo nedostatočné v neposlednom rade z dôvodu stanoveného limitu pre využitie fondu len na verejné výdaje. To neumožňuje riešiť situácie, ktoré sú v podstate v súlade s princípmi FSEÚ.

3.8.2 Stanovený limit by mal byť znovu prehodnotený, aby sa intervenčný potenciál fondu prispôbil miestnym potrebám a odrážal regionálny rozmer niektorých prírodných javov.

3.9 EHSV je toho názoru, že konečnými príjemcami musia byť občania Európskej únie a prostriedky získajú prostredníctvom oprávnených operácií. Sprostredkovateľskými príjemcami sú len štáty, ktoré dostávajú prostriedky z rozpočtu FSEÚ na zabezpečenie logistiky a organizačných záležitostí. Aj z tohto dôvodu by verejné prostriedky, ktorými fond disponuje, nemali dostávať len štátne organizácie, ale aj organizácie občianskej spoločnosti, ktoré sa podieľajú na vykonávaní oprávnených operácií, pretože štáty vo všeobecnosti nemajú dostatok prostriedkov na kompenzáciu následkov týchto katastrof a potrebujú ich pomoc. Požiarnie zbory, dobrovoľnícke organizácie občianskej spoločnosti pracujúce v oblasti zdravotníctva alebo sociálnej pomoci a iní aktéri občianskej spoločnosti by mali byť náležite ohodnotení za svoje úsilie, angažovanosť a vynaložené prostriedky, pretože vo všeobecnosti ich rozpočet nezodpovedá nákladom, ktoré vznikajú pri katastrofách veľkých rozmerov.

3.10 EHSV je toho názoru, že geografické kritérium, ktoré sa aplikuje v prípade katastrofy, by sa malo prispôbiť tak, aby zabezpečilo pokrytie a rozsah pomoci aj iným ako priamo susediacim krajinám. Katastrofy veľkých rozmerov (napríklad jadrová katastrofa) môžu zasiahnuť aj iné štáty, nie len tie, ktoré majú spoločnú hranicu so štátom, kde sa tragédia odohrala. Teda viaceré postihnuté štáty by mali byť oprávnené žiadať o pomoc. V situáciách, kedy je postihnutých viacero štátov a dôjde k mobilizácii fondu, pomoc by mala byť poskytnutá postihnutým štátom, aj keď niektoré z nich nespĺnia kritériá stanovené v čl. 2 navrhovaného nariadenia.

3.11 EHSV je toho názoru, že princíp susedstva je možné aplikovať aj na štáty, ktoré nie sú členmi EÚ alebo nekandidujú na vstup, v prípade, že sú zasiahnuté udalosťou, ktorá má pôvod na území Únie alebo na území kandidátskych krajín. Ak sa FSEÚ mobilizuje v prípade udalosti, ktorá sa odohrala alebo vznikla v tomto geografickom rozmedzí, ostatné susediace krajiny si tiež zaslúžia solidaritu Únie alebo pomoc poskytnutú prostredníctvom FSEÚ alebo iných nástrojov medzinárodnej spolupráce, ak tým neovplyvnia existujúce programy spolupráce.

3.12 EHSV je toho názoru, že fond by mal zasahovať aj pri katastrofách spôsobených akumuláciou alebo dlhodobým pôsobením javov, ktoré nie sú okamžite kvalifikované ako vážne (napr. dlhotrvajúce suchá), no je potrebné jasne určiť moment, od ktorého ho je možné začať poskytovať pomoc. Prebiehajúce klimatické zmeny, z časti spôsobené globálnym otepľovaním, za ktoré nesie svoj diel zodpovednosti aj Únia, ovplyvňujú niektoré štáty viac a iné menej. Nebolo by rozumné ani solidárne, keby sa Európska únia snažila zbaviť svojej zodpovednosti, či už sa to týka príčin alebo následkov takýchto zmien.

3.12.1 Poznámky zhromaždené na mieste počas informačnej návštevy EHSV v Španielsku a Portugalsku 14. – 16. septembra 2005 zdôraznili v mnohých prípadoch potrebu spojiť využitie:

- FSEÚ v jeho schopnosti rýchle reagovať, aby bolo poskytnuté okamžité riešenie nevyhnutných potrieb na pomoc jednak postihnutým komunitám, ako aj za účelom poskytnutia materiálnej pomoci.
- Fondov, ktoré ponúkajú štruktúrovanejšiu pomoc s cieľom dosiahnuť dlhodobé riešenia základnejších problémov, napríklad vytváraním infraštruktúry, ktorá napomáha pri suchách, zalesňovaní a rozvoji alternatívnych aktivít v oblastiach zničených požiarimi.

3.12.2 Dôležitým kritériom Komisie pri výbere projektov by malo byť začlenenie pomoci FSEÚ do širšieho kontextu rozsiahlych dlhodobých opatrení. To by zlepšilo celkovú efektivitu FSEÚ aj štrukturálnych fondov.

3.12.3 FSEÚ by sa mal podieľať aj na dodávkach vody, obnove infraštruktúry alebo poskytovať sociálnu a zdravotnú pomoc obyvateľom pri nepredvídateľných obdobiach sucha

alebo vlnách horúčav, rovnako ako pri povodniach, tornádach a silných búrkach, ktoré sú už do zoznamu zahrnuté. Nariadenie by malo s takýmito situáciami počítať a jasne určiť moment, od ktorého sa situácia stáva závažnou, aj v prípade, keď jej priebeh nie je rýchly a okamžite identifikovateľný, ale je dôsledkom postupného zhoršovania sa určitého javu (klimatického alebo iného).

3.13 Za týmto účelom by mohla byť stanovená požiadavka, aby národné orgány zodpovedné za riadenie vodných zdrojov povinne vydali „oficiálne vyhlásenie vážneho sucha“ na základe dodržania jednotných objektívnych kritérií, ktorými sa budú riadiť ostatné orgány spravujúce vodné zdroje vo všetkých členských štátoch.

3.14 EHSV je ďalej toho názoru, že členské štáty a Únia by mali stanoviť jasné pravidlá, na základe ktorých by sa do systému poistenia Európskej únie povinne začlenilo aj postenie určitých typov rizík, ktorým sa poisťovne často vyhýbajú. Tento bod je o to dôležitejší vzhľadom na fakt, že finančné možnosti súčasného FSEÚ a verejné prostriedky poskytnuté členskými štátmi vo všeobecnosti nepokrývajú škody spôsobené na súkromnom majetku, ktoré sú omnoho nižšie ako náklady na minimalizáciu alebo riešenie problémov všeobecného záujmu hrazené z verejných prostriedkov.

3.15 Na záver, EHSV je toho názoru, že na všetkých úrovniach je potrebné podporovať projekty prevencie rizík s cieľom zmierniť alebo eliminovať dôsledky takýchto situácií predpovedaním udalostí tohto druhu a prevenciou katastrof, vytvárať a spúšťať mechanizmy rýchlej reakcie na ochranu ľudského života a verejného blaha a obnovu zničenej infraštruktúry a hmotného alebo nehmotného majetku. V tomto zmysle by EHSV nenamietal proti doplneniu návrhu nariadenia o reštriktívnu klauzulu na podporu prevencie, ktorej úlohou by bolo obmedziť, znížiť alebo zrušiť pomoc FSEÚ v prípade, ak sa preukáže zodpovedné orgány dotknutého štátu nedodržali pravidlá a to za predpokladu, že daný štát je schopný finančne sa vyrovnáť s následkami udalostí. Aj za týchto podmienok by bolo možné poskytnúť pomoc FSEÚ v podobe pôžičky a nie subvencie, pretože je potrebné mať na zreteli, že konečnými príjemcami sú občania zasiahnutí udalosťami. Udeľovanie pomoci štátom, ktoré sa dopustili nebanlivosti, vytvára pocit a prostredie nežiaducej voľnosti a nezodpovednosti a zvyšuje riziko výskytu určitých typov katastrof, ktorým by sa za iných okolností dalo predísť.

4. Záver

4.1. EHSV znovu zdôrazňuje svoj názor na význam prevencie, zodpovednosti a predvídania vážnych udalostí, ktorú si vždy zachovával. Ale uznáva aj význam mechanizmov ako FSEÚ za predpokladu, že dané nástroje budú upravené na základe kritických pripomienok k návrhu Komisie uvedených v bode 3 časti „Všeobecné a špecifické poznámky“.

4.2. EHSV víta zlepšenia uvedené v návrhu nariadenia, no nepovažuje ich za dostatočné na to, aby FSEÚ rozvinul a využil celý svoj potenciál a schopnosti vykonávať potrebné opatrenia.

4.3. EHSV je toho názoru, že návrh Komisie by mal byť zmenený v troch rôznych bodoch, aby sa prispôsobil skutočným potrebám:

- a) rozšíriť rozsah jeho uplatnenia aj na iné nepredpokladané katastrofy, najmä suchu;
- b) znížiť limit vzťahujúci sa na vyčíslenie rozsahu potvrdených škôd, ktorý je príliš vysoký a vylučuje väčšinu katastrof zaznamenaných v poslednej dobe a/alebo zvýšiť politickú

flexibilitu Komisie formou, aby mohla uznať katastrofy s vážnymi regionálnymi dôsledkami;

- c) flexibilne posudzovať typy oprávnených nákladov prostredníctvom zavedenia nového, komplexnejšieho ustanovenia, ktoré by mohlo pokryť ostatné výdavky, ktoré sa nepredpokladajú v ustanoveniach navrhnutých Komisiou v rámci „oprávnených operácií“.

4.4. Návrh stanoviska z vlastnej iniciatívy na tému „Hodnotenie princípov a fungovania Fondu solidarity a jeho prispôbenie sa potrebám krajín a regiónov v Európskej únii“ by mohlo byť vypracované čo najskôr, aby mohlo prispieť k riešeniu už označených problémov.

V Bruseli 27. októbra 2005.

Predseda

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Etický obchod a systémy záruk pre spotrebiteľov“

(2006/C 28/15)

Európsky hospodársky a sociálny výbor sa 8. februára 2005 na základe žiadosti zo strany budúceho britského predsedníctva EÚ z februára 2005 rozhodol vypracovať stanovisko na tému: „Etický obchod a systémy záruk pre spotrebiteľov“.

Odborná sekcia pre vonkajšie vzťahy, poverená prípravou návrhu stanoviska výboru na túto tému, prijala svoje stanovisko 10. októbra 2005. Spravodajcom bol **pán Adams**.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 421. plenárnom zasadnutí z 26. a 27. októbra 2005 (schôdza z 27. októbra 2005) 75 hlasmi za, 12 hlasmi proti, pričom 10 sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

Súhrn

1. Etický obchod (v rôznych formách definovaných stanoviskom) ⁽¹⁾ môže významným spôsobom prispieť k trvalo udržateľnému rozvoju a motivovať spotrebiteľov k pozitívnej a citelnej reakcii na globalizáciu.

2. Etický obchod môže pomocou systémov založených na vedomostiach poskytovať informácie dodávateľovi, resp. výrobcovi tovaru a služieb a podporiť činnosť zameranú na trh a reakciu spotrebiteľa. Európa má v tejto oblasti vedúce postavenie. Takáto aktivita je v súlade s Lisabonskou stratégiou a zároveň prispieva k dosiahnutiu cieľov milénia v oblasti rozvoja.

⁽¹⁾ Keďže tieto termíny sú predmetom rôznych interpretácií, sú kľúčové termíny použité v tomto stanovisku jasne definované v časti 9.

3. Cieľom rozvíjajúcich sa systémov záruk pre spotrebiteľov je poskytnúť širokú škálu etických, sociálnych a ekologických záruk. Väčšina z nich sa snaží zamerať sa na jeden alebo niekoľko aspektov špecifických pre daný výrobok, ako napr. spravodlivý obchod, ekologická výroba, trvalo udržateľné lesné hospodárstvo, vplyv na životné prostredie, detská práca alebo priaznivé životné podmienky pre zvieratá v chovoch.

4. Stanovisko kriticky analyzuje nevyhnutné požiadavky na efektivitu týchto systémov, primeranosť definovania politiky v rámci EÚ a súrnu potrebu vyjasnenia a koordinácie. Navrhuje praktické kroky, ktoré môžu podniknúť inštitúcie EÚ, členské štáty a regionálne/miestne komunity a orgány s cieľom konsolidovať, podporiť a posilniť tieto iniciatívy.

5. Stanovisko navrhuje aj politický rámec, ktorý pomôže rôznym inštitúciám EÚ a širokému spektru iniciatív v oblasti etického obchodu riešiť rovnaké otázky týkajúce sa záruk